

1. Kdy a kým byl vynalezen integrovaný obvod?

1958 – Jack Kilby (Texas Instruments)

2. Jaké jsou dnešní nejmodernější technologie integrovaných obvodů? Napište hlavní vlastnosti a charakteristiky.

Vysoká integrace, šířka hradla 45nm - 410 milionů tranzistorů na ploše 107 mm² (brzy 32nm), technologie MOSFET

CMOS (Complementary Metal Oxide Semiconductor) - dnes tradiční a nejběžnější technologie nějak uplatněná ve většině integrovaných součástek.

SiGe (Silicon Germanium) - polovodičová technologie využívaná hlavně jako součást technologie BiCMOS pro velmi rychlé vysokofrekvenční součástky pro drátovou i bezdrátovou komunikaci a analogově-digitální zpracování velmi rychlých signálů.

SOI (Silicon On Insulator) - polovodičová technologie určená a využívaná pro výrobu rychlých digitálních obvodů s velmi nízkou spotřebou a napájecím napětím

ITFET (Inverted-T Field Effect Transistor) - technologie vytvářející prostorové (3D) provedení FET tranzistoru pro zmenšení velikosti čipu a snížení potřebného napájecího napětí.

3. Co jsou Moorovy zákony. Co popisují?

Nejedná se o zákon, spíše o vypořádání určité závislosti – po 18 měsících se počet tranzistorů zdvojnásobí (původně to bylo 12 měsíců, takže je otázkou je jak dlouho to bude platit)

4. Jakým způsobem se vyvíjeli polovodičové technologie?

Velikost waferu, Výrobní proces, frekvence, Počet tranzistorů, Kapacita DRAM, Výkonová hustota

5. Napište čtyři hlavní skupiny obvodů ASIC (Aplikačně Specifické Integrované Obvody)

- **Plně zákaznický** - Monolitické IO, většinou analogové
- **Hradlové pole** - Monolitické IO, složené z řad nebo sloupců tranzistorů, programují se pomocí masek propojení
- **Standardní buňky** - Monolitické IO, navržené pomocí knihovnických buněk
- **Programovatelné obvody** - Monolitické IO, tvořené logickými buňkami a bloky, které jsou zákaznický programovány pomocí propojek

6. Co jsou plně zákaznické obvody, charakterizujte, jak se navrhují?

Výborná flexibilita návrhu, limitace návrhovými pravidly, ruční návrh, (nepoužívají se bloky) Analogový i digitální návrh dohromady

Dlouhý čas návrhu a realizace. Efektivní využití plochy čipu. Levné při velkých sériích

Analogové obvody, uP, paměti, převodníky, ...

7. Co jsou Hradlová pole, charakterizujte, jak se navrhují?

Prefabrikované čipy, propojení vrstvami metalizace

Levné ve středních sériích, rychlá výroba, nevhodné na RAM, PLU, ALU

8. Co jsou Standardní buňky, charakterizujte, jak se navrhují?

Předdefinované standardní buňky (NAND, NOR, převodníky, ...) Návrhář navrhuje jen umístění a propojení, mohou být digitální i analogového

Velikost čipu limituje funkčnost. Dlouhý výrobní proces. Levné velkosérie. Snadné skládání (definovaná velikost buňky)

9. Co jsou programovatelné obvody, charakterizujte, jak se navrhují?

Základem je logická struktura (spojení AND a OR matice), návrh pomocí propalování propojek Velice rychlý návrh realizace

PROM – Programmable Read Only Memory

PAL – Programmable Array Logic

PLA – Programmable Logic Array

FPGA – Field programmable Gate Array

13. Jaký je rozdíl mezi amorfním a monokrystalickým křemíkem? Jaké defekty v monokrystalu znáte?

- Amorfní – atomy Si-4 vazné, ale ne vždy se tak slučují, mají nepravidelnou strukturu (používá se k napařování tenkého filmu na fotovoltaické články)
- Monokrystal – křemík z taveniny, pravidelná struktura

Defekty:

- Intersticiální poloha - atom je umístěn mimo mřížku (je navíc)
- Vakance - neobsazené mřížkové body – Atom chybí v mřížce
- Frenkelova porucha – Vakance + Intersticiální poloha

14. Co jsou tzv. čisté prostory, k čemu slouží?

Jedná se o výrobní prostory, při výrobě IO. Je tam mírný přetlak, vzduch filtrován, speciální obleky pro personál, počet prach částic 1-100.

15. Popište základní kroky přípravy křemíkových substrátů.

Růst monokrystalu – Ingot – odříznutí konců ingotu – výbrus fazet – nařezání destiček – broušení hran – broušení/léštění – leptání - leštění – kontrola

16. Jak se vyrábějí křemíkové monokrystaly?

- Czochralského metoda
- Zonální tavba

17. Jaké druhy litografie znáte? Čím se liší?

- Fotolitografie do 0,1μm
- Rentgenová litografie od 0,3μm
- Elektronová litografie 10-100nm

liší se šířkou nejtenčí čáry na čipu

18. Jaký druh litografie používáme pro výrobu IO? Proč? Kde jsou její hranice použití?

Fotolitografie, momentálně nelevnější řešení, s relativně vysokou výtěžností (60 až 150 waferů za hodinu), vlnová délka 193nm stačí maximálně na výrobní proces 45nm, vylepšením na imerzní (ponořené) fotolitografii lze vytvářet čipy na technologii 32nm. Poté přijde EUV litografie (problé výtěžnost 10 waferů za hodinu)

19. K čemu slouží fotolitografie v technologickém procesu IO?

K přenosu topologie čipu na křemíkový wafer

20. K čemu slouží leptání, jaké druhy znáte, co je selektivita a co anizotropie.

Odleptá SiO₂ v oknech fotorezistu, ten se pak smyje v roztoku H₂SO₄ a H₂O₂,

- Selektivita – určuje jak efektivně je odstraňován leptaný materiál, bez toho aby leptal jiný materiál
- Anizotropie – rychlost leptání v různých směrech

21. Co je plazmatické leptání?

Suché leptání Leptání radikály fluoru, ionty jsou urychlovány napětím mezi plazmou a elektrodou, při dopadu odevzdají energii povrchovým atomům a erodují s nimi, leptání je vysokoselektivní a izotropní

22. Co je termická oxidace, jak se provádí?

- Proces při kterém se vytvoří na monokrystalu vrstva SiO_2
- Provádí se v Oxidační (difuzní peci) teplota 400-1200°C, wafer se ofukuje horkým O_2

23. K čemu slouží termická oxidace ve výrobním procesu IO?

K vytvoření izolační vrstvičky SiO_2

24. Co je difúze, jak se provádí? 25. Co je rozdifundování příměsí?

Difúze: Je proces, při němž pronikají atomy dopantu pod povrch křemíkové desky ve vybraných oblastech Teplotou, časem a chemickým složením lze nastavit hloubku nadifundované vrstvy a koncentraci dopantu při povrchu, nebo-li „Prosakování“ atomů z vnějšku do struktury Si Z kapalného zdroje – N_2 probublává skrz POCl_3 a spolu s O_2 se fouká na wafery

- Vakuová difuze – wafery v peci s miskou dopantu, za vysoké teploty se dopant odpaří a usadí na waferech

Rozdifundování příměsí: Mechanismus, kdy se atomy dopantu pohybují v křemíku i když právě nedifundují z okolí. Oxid na povrchu křemíkové desky musí být dostatečně tlustý (kolem 500 nm) aby přes něj atomy fosforu nepronikly. Prostě a jednoduše se fosfor po křemíku víc rozleze.

26. CO je iontová implantace, jak se provádí?

Atomy dopantu jsou nastříeny pod povrch křemíkové desky. Ionty dopantu jsou urychlené elektrickým polem a nasměrovány k povrchu desky a proniknou do jisté hloubky pod povrch křemíku. Ionty jsou urychleny urychlovačem. Mezi elektrodami 50-200kV

27. CO je epitaxe, jak se provádí a k čemu hlavně slouží?

Epitaxe je narůstání vrstvy křemíku na povrchu křemíkové desky. Vrstva má stejné krystalografické vlastnosti jako podložka ale může mít jinou koncentraci příměsí anebo jiný příměsí. Používá se k vytvoření další vrstvy

28. Co je naprašování ve výrobním procesu IO?

Atomy kovu (Al, Cu, Au, Ti, ...) jsou vyraženy rychlým atomem Ar (10ky km/s), ty se pak usadí na předmětech v okolí. Vzniká tak pokovení. Při klasickém naprašování je terč z vodivého materiálu umístěn ve vakuové komoře a je přiveden na vysoký záporný potenciál řádově tisíce voltů. Do komory se přes jehlový ventil připouští pracovní plyn (obvykle argon) a tlak se udržuje na hodnotě řádově jednotky pascalu. Před terčem se zapálí doutnavý výboj, přičemž kladné ionty bombardují záporný terč a záporné elektrony dopadají na uzemněnou kostru komory. Těžké ionty svým dopadem rozprašují terč a rozprášené atomy se usazují na vnitřních površích. Substráty se umísťují před terč, tenká vrstva tedy vzniká především na nich.

29. Co je chemické nanášení vrstev (CVD), k čemu se používá?

Chemical vapour deposition, do reakční zóny jsou přiváděny reakční složky v plynné fázi obvykle za sníženého tlaku a vrstva vzniká chemickou reakcí na zahřátém substrátu. Používá se k vytváření oxidačních přikopů, vytvoření k vytvoření metalizace, atd (prostě když je nějaká díra a potřebuje se zaplnit)

30. Co je chemicko-mechanická planarizace (CMP), proč se používá?

Leštění, Mechanicky s chemickým leptáním, nebo chemicky s mechanickým broušením

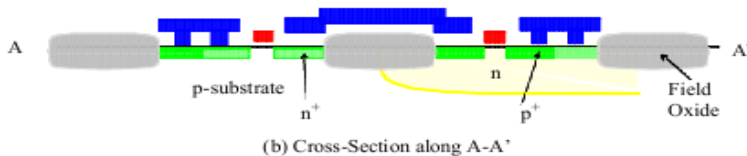
- planarizace povrchu s odstraněním přebytečného materiálu
- Chemická reakce naleptá a změkčí povrch deponovaného materiálu, potom se mechanickým broušením povrch planarizuje (zarovná)

Používá se k zarovnání povrchu.

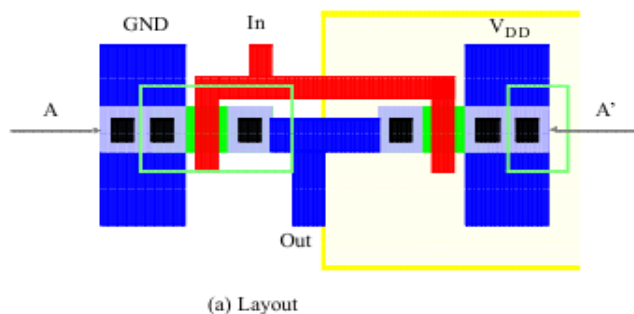
31. Jaké vlastnosti musí mít ideální pouzdro pro integrovaný obvod?

- Elektrické – malé parazitní kapacity a indukčnosti
- Mechanické – pevnost a spolehlivost
- Tepelné – Dobrý odvod tepla
- Ekonomické – levné

32. Nakreslete řez strukturou invertoru CMOS s N jámou i s kontakty na jámu a na substrát.

33. Nakreslete layout invertoru CMOS s N jámou i s kontakty na jámu a na substrát.

34. Jak se realizuje metalizace v integrovaných technologiích?

Depozice pomocí CVD, zalaštění pomocí CMP

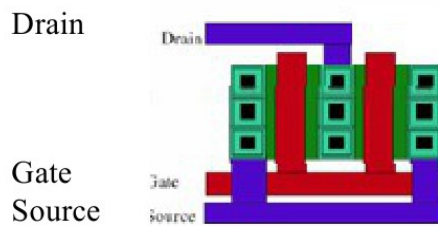
35. Co jsou návrhová pravidla, proč je nutné je zavádět při návrhu IO?

Pravidla jak navrhovat strukturu, layout IO, při nedodržení může dojít k slití motivů, nebo nefunkčnosti zapojení, ...

36. Jaké základní návrhová pravidla znáte?

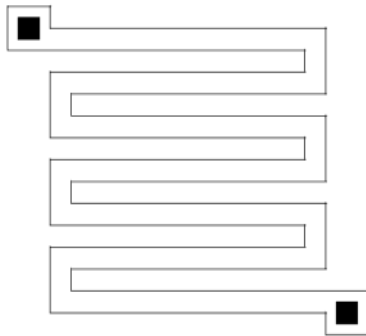
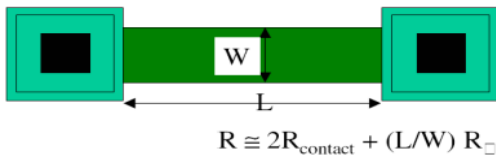
Min šířka motivu
Min vzdál motivů
Min a max rozměr motivu
Min separace dvou desek
Návrhová pravidla λ

37. Nakreslete layout širokého tranzistoru rozděleného do dvou paralelních sekcí

38. Nakreslete dva typy integrovaných rezistorů. Co je odpor na čtverec?

$$R_{\square} = \rho/t \quad (\Omega/\square)$$

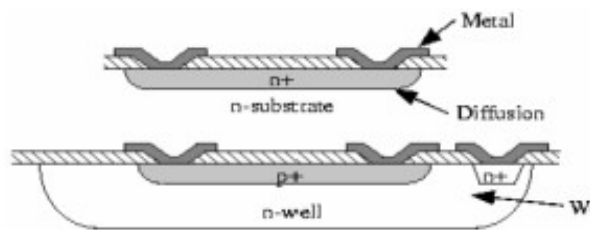
$$R = \frac{L}{W} R_{\square} = \frac{L}{W} \cdot \frac{\bar{\rho}}{x_j}$$

39. Jaké druhy integrovaných rezistorů znáte? Srovnajte jejich vlastnosti.

DIFUZNÍ – realizovány pomocí difuzních oblastí, napětově závislé

POLYREZISTORY

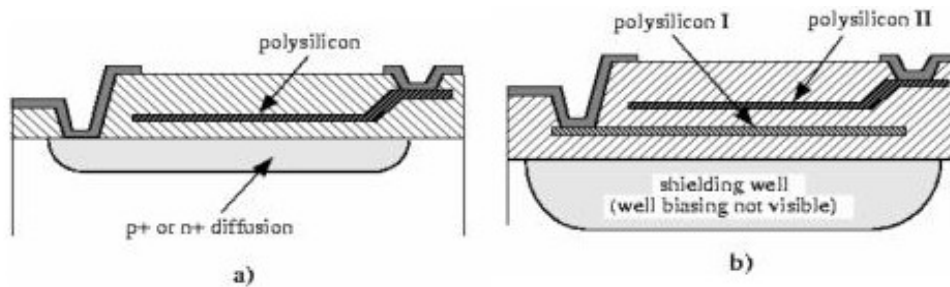
40. Nakreslete řez integrovaným rezistorem vytvořeným pomocí difúzní oblasti.

41. Jaké druhy integrovaných kapacitorů znáte? Srovnajte jejich vlastnosti.

Poly, Poly-Poly, metal-metal

42. Nakreslete řez dvěma typy integrovaných kapacitorů.

43. Co jsou návrhová pravidla? Co popisují? Jak se kontrolují?

44. Co vše se změní (rozměry, dotace ...) u MOS tranzistoru zmenšíme-li jeho délku kanálu $2x$?

Délka kanálu $\frac{1}{2}$
šířka kanálu $\frac{1}{2}$
hradlový oxid $\frac{1}{2}$
Napájecí napětí $\frac{1}{2}$
Prahové napětí $\frac{1}{2}$
Dotace substrátu 2

45. Jaké jsou pozitivní a jaké negativní důsledky zmenšování rozměrů tranzistorů?

+ Tranzistory rychlejší, klesá spotřeba, větší hustota tranzistorů na plochu
-- Roste proudová hustota a odpor kontaktů

46. Co je SOI technologie, jaké jsou klady a jaké zápory?

SOI – křemík na izolantu

+ Lepší výkon, díky eliminaci parazitních jevů (u CMOS o 25-30%)
+ Menší VDD (40-50%)
+ Lepší využití plochy – menší plocha izolac
+ Redukovaný efekt zpětného hradla
+ Zamezení svod proudu do substrátu
+ Menší oblasti PN přechodů
+ Větší hustota integrace
+ Zamezení Latch-up efektu
+ Provozní teplota až 250°C
+ Odolnost proti záření
- Tepelné vlastnosti, Hystereze prahového napětí, Dražší substrát o 3-10% oproti CMOS

47. Co je technologie předeptutého křemíku (Strained Silicon), jaké má výhody?

Na Ge, se nechá epitaxně narůst Si (při 300-800°C), Využívá se rozdílné mřížkové konstanty (Si má menší mřížku) – zvýší se pohyblivost elektronů a děr + 50%, náklady +2%, rychlost čipu +35%, jednoduchost, není třeba zmenšovat šířku oxidu, možnost s budoucí kombinací s jinou technologií.

48. Jaký je postup návrhu digitálních obvodů?

Logický návrh – Syntéza – Umístění propojení - Verifikace

49. Co je logický návrh, charakterizujte. Co jsou tzv. HDL jazyky?

Logický návrh – Vytvoření funkčních specifikací verifikačního plánu, Systémové modelování, RTL popis a verifikace HDL, Verifikace na systémové úrovni, Pokročilé verifikační metody „Low power“

HDL – číslcový, analogový a číslco-analogový jazyk pro chování elektronického obvodu
Rychlý popis fce obvodu, krátká doba simulace, hodí se i pro tvorbu simulačních obvodů

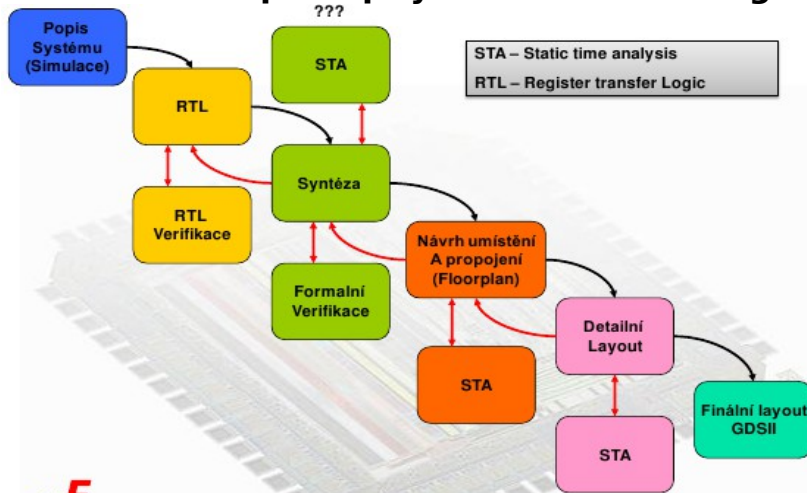
50. Co je syntéza v digitálním návrhu IO? Co je vstupem a co výstupem?

Převedení HDL kódu na netlist

51. Co je statická časová analýza (STA), k čemu slouží, kdy jí v návrhu provádíme?

Vhodná pro synchronní návrh, Kontroluje časování bez test vektorů, Konzervativní způsob v porovnávání s dynamickou čas. Analýzou

52. Načrtněte postup fyzického návrhu digitálního IO.

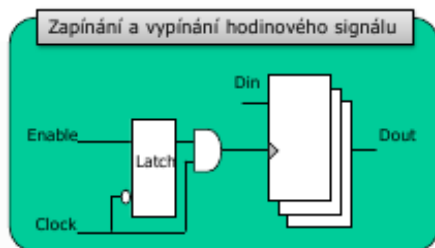
53. Charakterizujte Plánování rozložení čipu (Floorplanning).

Jak se vypořádat s Velikostí čipu, Umístěním IO, Rozvodem hodinového signálu, Rozvodem VDD/GND

54. Načrtněte metody pro snížení spotřeby velkých digitálních IO. +

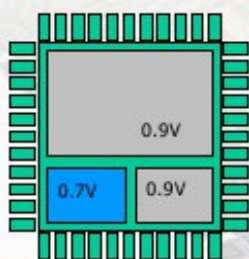
55. Co jsou multi-napěťové bloky, proč je v návrhu digitálních IO uplatňujeme?

snížení spotřeby hodinového sig.

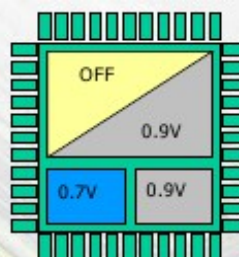

Pokročilé techniky

Různá prahová napětí –
snížení statického odběru

Multi-napěťové (MV)

Snížení
dynamických
ztrát a svodového
proudu

Multi-napěťové bloky
s vypínáním napájení
k jednotlivým blokům

56. Co je makrobuňka? CO je tzv. IP blok?

IP blok – blok, který se nechá zakoupit od třetích firem

Makrobuňka – velký blok, možný problém s možnostmi propojení

57. Čím se řídí a optimalizuje rozmístění buněk (Placement) v digitálním návrhu?

Časováním a následným propojením bloků

58. Co jsou knihovny standardních buněk? Jaké mají výhody?

Knihovny standardních buněk - předem navržené layouty specifických log. Hradel

Každá buňka má stejnou velikost, Dodáváno výrobcem IO

59. Co je tzv. Časová kritická cesta v digitálním návrhu? Jak se optimalizuje při fyzickém návrhu čipu?

Čas. kritická cesta – cesta u které je důležitý co nejrychlejší průchod signálu

Optimalizace – časování, hustota propojení, napájení

60. Jak se postupuje při návrhu metalického propojení (Routing) v digitálním návrhu IO?

71. Jak se postupuje při návrhu metalického propojení (Routing) v digitálním návrhu IO?

Rozmístění a návrh hodin – Připojení Hodinových uzlů – Návrh globálního signálového propojení

– Detailní signálové propojení – Design for manufacturing (DFM)

61. Jak vznikají přeslechy v IO? Jak bojujeme proti přeslechům v integrovaných obvodech?

Optimalizace – Vhodné vedení propojení, Zapojení driverů

závisí na - Vzájemná kapacita, Celková kapacita propojení, síla zdroje rušení

62. Co charakterizuje „Návrh pro výrobní proces“ (DFM – Design for Manufacturing)?

Návrhové techniky pro technologické zpracování, musí být vzaty už při návrhu

63. Proč je nutné provádět Analýzu úbytku napětí (IR Drop Analysis) v digitálním návrhu IO?

Protože je problém jak dostat do čipu 100A při 1V

64. Co je elektromigrace? Jak se projevuje a jak proti ní bojujeme?

Podstatou je pohyb nabitých částic působením elektrického pole

65. Co je LVS (Layout vs Schema), jak to pracuje?

Srovnání layoutu a schematu, extrakce jednotlivých součástek a propojení, tvorba netlistu, srovnání netlistu

66. Co je ERC (Elektrická kontrola) v digitálním návrhu?

Kontrola elektrických pravidel (ERC) – kontroluje zkratky a plovoucí uzly

67. Co jsou MEMS struktury, kde se používají?

Mikro elektrické mechanické systémy – Motivy velikosti micrometru

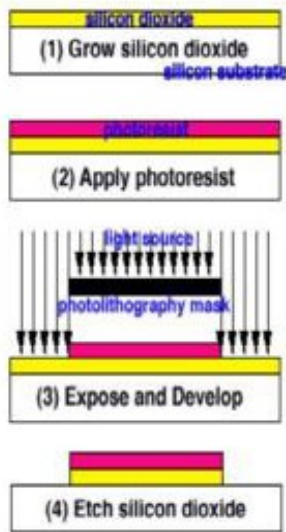
+ Přesnost, nízké náklady, menší, lehčí mechanismy,

Aplikace – medicína, automobil, průmysl,... - elektromechanické senzory

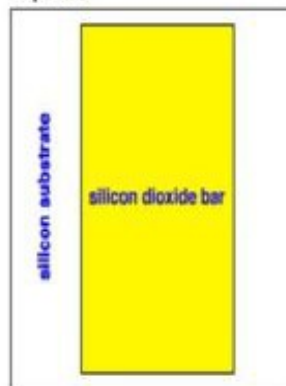
Materiály – kovy, plasty, keramika, Si

Struktura – Membrány, nosníky, trisky, pohony, vlnovody

68. Načrtněte postup výroby jednoduchého MEMS nosníku (PolySi nosník na křemíku).

Top View

-nárůst oxidu (např. Vodní pára 1000°C, 60min, 1μm)

-nanesení fotorezistu
-expozice přes masku motivu
-vyvolání

-leptání oxidu, fotorezist slouží jako maska
--mokre – kyselina fluorovodíková
--suché – plazmatické leptání

69. Co je objemové leptání v MEMS technologiích?

Odleptání materiálu i pod součástkou (leptání koleček)

70. Jak fungují MEMS akcelerometry?

Fungují na kapacitním principu, 2 hřebeny v sobě – podle vychýlení plošek se určí akcelerace

71. Jak funguje MEMS gyroskop?

72. Jaké znáte optické MEMS

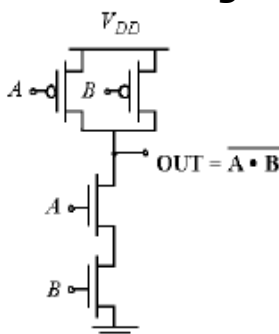
Mikromechanické zrcátko

73. Popište postup návrhu a simulací MEMS struktur

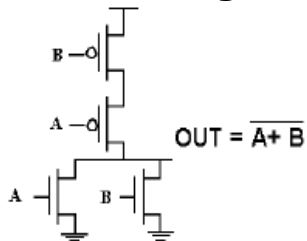
Příprava – příprava geometrického modelu, určí se materiálové konstaty, tvorba diskretizační sítě, zadání parametrů simulace

Zpracování – vlastní výpočet, definují se okrajové podmínky a parametry símulace

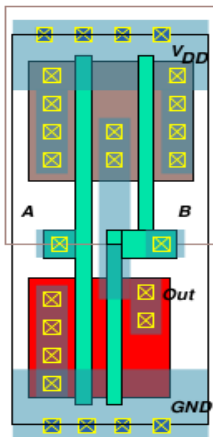
74. Nakreslete schéma zapojení dvoustupňového hradla NAND v CMOS technologii.

75. Nakreslete schéma zapojení dvoustopého hradla NOR v CMOS technologii.

76. Nakreslete layout dvoustopého hradla NAND v CMOS technologii.

77. Nakreslete layout dvoustopého hradla NOR v CMOS technologii.

78. Jak se postupuje při výrobě masek pro optickou litografii?